

Sezgisel Metotlar

-5-

Sıralama ve çizelgeleme

- Sıralama ve çizelgeleme (Sequencing and Scheduling) imalat sanayi ve hizmet sektöründe verimliliğin artışında önemli bir role sahip ve aslında bir karar verme sürecidir.
- Mevcut rekabet dünyasında, enstitülerin hayatta kalabilmesi için, gelen işlerin ve siparişlerinin doğru bir şekilde sıralanması ve çizelgelenmesi gerekmektedir.
- Gerçek dünyada genelde teslim tarihsiz herhangi bir sipariş yoktur.
  - Sıralama: işlemlerinin sırasını belirleme
  - Çizelgeleme: Kaynaklar üzerindeki işlemlerin başlangıç ve bitiş zamanlarını belirleme
- Aslında, işlemlerin çizelgesini belirlemek için, işlemlerin ilk önce **sırası** belirlenmelidir.
- Örneğin, şirketlerin müşteriye elinde tutmak için müşteriye zamanında ürün göndermesi gerekir.
- Siparişleri zamanında karşılayamayan kurumlar kademeli olarak rekabet dışı bırakılacaktır.

Sıralama ve çizelgeleme

- **Çizelgeleme** sınırlı kaynakların yapılması gereken işlemlere tahsisini ifade eder. Aslında, çizelgeleme, bir veya daha fazla hedefi optimize etmeyi amaçlayan **karar verme problemlerinden** biridir.

Kaynaklar ve faaliyetler (işler) için çok sayıda örnek verilebilir:

Kaynaklar: bir atölyedeki makineler, uçağa uçurulan pilotlar ve hostesler, havayollarındaki uçan uçaklar, bilgisayardaki işlemci birimleri, tez için başvuran öğrenciler ve mevcut hocalar vb.

Faaliyet veya işler: Bir ürün üretmek için gereken işler, hava limanlarında uçakların iniş ve kalkışları. Bir inşaat projesinin farklı aşamaları, bir bilgisayar programını koşturmak vb.

04.04.2021

Sıralama ve çizelgeleme

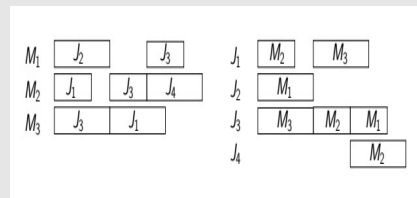
Çizelgeleme problemlerinde, işlerin yapılma sırasının belirlenmesi amacı farklı olabilir. Bunlardan bazıları şunlardır:

- Maksimum tamamlanma zamanının en aza indirilmesi (makespan)
- Teslim tarihten sonra tamamlanan iş sayısının en aza indirilmesi
- Toplam akış süresinin en aza indirilmesi
- Toplam erken teslim sürelerini en aza indirilmesi

Çizelgeleme, ulaştırma, dağıtım ve diğer hizmet sektörlerinde çeşitli uygulamalara sahiptir.

Kurallar ve semboller :

- Bütün çizelgeleme problemlerinde işlerin ve makinelerin sayılarının sonlu olduğu varsayılır.
- İşlerin sayısı n ve makinelerin sayısı m ile gösterilir. Genellikle j indisi işi, i indisi ise makineyi temsil eder.
- Eğer bir iş işlemleri veya operasyonları gerektiriyorsa, (i, j) çifti j işinin i makinesinde işleneceğini göstermektedir.

04.04.2021

Sıralama ve çizelgeleme

Kurallar ve semboller :

- **işlem süresi (P_{ij}):** j. iş için i. makinede işlem süresi
- **İş başlangıç tarihi (r_j):** Atölyeye bir işin makinelerde işlem yapmaya hazır olduğu zamandır. Yani, bir iş üzerinde işlem yapmaya başlayabileceğiniz en erken zamandır.
- **Teslim tarihi (d_j):** Üreticinin işi müşteriye teslim etmeyi taahhüt ettiği zamandır. Teslim tarihinden sonra müşteriye ürün teslimatı mümkündür ancak üretici gecikme için bir ceza ödemelidir.
- **Ağırlık(w_j):** Her işin ağırlığı, aslında bir işin sistemdeki diğer işlerle kıyasla önemini gösterir.

Bir çizelgeleme problemi üç alan sembolü (α | β | γ) ile tanımlanmaktadır.

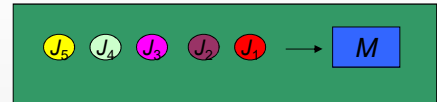
- ❖ α Makinenin veya kaynağın durumunu gösterir ve genellikle bir sembolü vardır.
- ❖ β işlerin nasıl işlendiğinin ayrıntılarını ve kısıtlamalarını açıklar. Bu alanda Birden fazla sembol olabilir.
- ❖ γ Problemin amaç fonksiyonunu ifade eder ve genellikle yalnızca bir sembol içerir.

04.04.2021

α alanı için birkaç örnek durum:

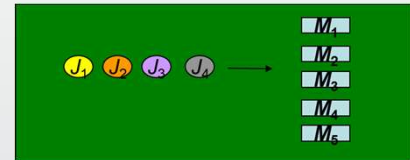
Tek Makine (kaynak) (1):

- En basit durumdur ve genellikle diğer konuların özel durumu olarak kabul edilir.
- Bu duruma Tek Makine denir (Örneğin, tek bir satış kasası olan bir mağaza).

Özdeş paralel makineler (P_m):

- Birden çok özdeş makine paralel olarak çalışabilir.
- j işi paralel makinelerden biri tarafından yapılmalıdır.
- Bir iş, yalnızca bazı makinelerde işlenebiliyorsa, M_j sembolü β alanında gösterilmelidir.
- Örnek olarak, havaalanlarındaki fiziksel denetim veya pasaport kontrol noktaları.

04.04.2021

α alanı için birkaç örnek durum:

Akış Tipi (Fm):

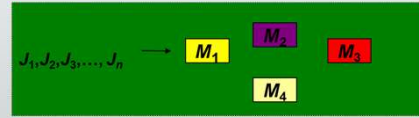
- m adet seri şekilde yerleşmiş makine vardır.
- Tüm işler makinelerin hepsinde aynı sıra ile işlem görmektedirler.
- Bir iş bir makine tarafından işlendikten sonra, sonraki makine kuyruğuna girer.
- Genellikle her kuyruktaki hizmet politikası FIFO şeklindedir.
- Eğer işlerin işlenmesinde politika durumun FIFO ise permütasyon akışı tipi olarak adlandırılır ve prmu sembolü β alanına eklenir.

Atölye Tipi (Jm):

- Bu modelde m adet makine mevcut ve her işin kendine özel üretim süreci vardır.
- Bir iş, bir makinede birden çok kez işlenebilir.
- Bir işin bir makineye birden çok kez işlem görmesi gerektiği durumda, Recrc sembolü β alanına eklenir.

$J_1: M_1 - M_2 - M_3 - M_4$
 $J_2: M_3 - M_2 - M_1 - M_4$
 $J_3: M_3 - M_4$
 $J_4: M_4 - M_2 - M_1 - M_3$

04.04.2021

β alanı için birkaç örnek durum:

β işlerin nasıl işlendiğinin ayrıntılarını ve kısıtlamalarını açıklar. Bu alanda Birden fazla sembol olabilir. olası durumların bazıları şunlardır:

İş erişim süresi (rj) (Release date)

- β Alanda (rj) sembolü gösterilirse, j. işin işleme zamanı o işin erişim zammından önce başlayamaz demektir.

Sıraya bağlı kurulum süreleri (sjk):

- sjk sembolü bir makine k. işi j. işten sonra yapabilmesi için gereken hazırlık süreyi ifade etmektedir.

Preemptions (prmp):

- Preemption (prmp), bir makinede işlemeye başlayan işi işlemenin sonuna kadar makinede tutmanın gerekli olmadığı anlamına gelir.

Breakdowns (brkdw):

- Bu durum, makineler sürekli olarak mevcut olmadığında olur.
- Makineler arıza veya periyodik bakım için belirli süre devre dışı kalabilirler.

Permutation (prmu):

- Makinelerde işlerin işlem görme politikası FIFO olduğu durumdur.

04.04.2021

γ alanı için birkaç örnek durum:

γ Problemin amaç fonksiyonunu ifade eder ve genellikle yalnızca bir sembol içerir.

- Amaç fonksiyonu için mevcut tüm farklı durumlarda, işlerin tamamlama süresini bir şekilde en aza indirmek için girişimde bulunulur.
- **J**. işin **i**. Makinede tamamlanma zamanı **C_{ij}** ile gösterilir.
- **J**. işin sistemde son tamamlanma zamanı **C_j** ile gösterilir.
- Genellikle amaç fonksiyonu işlerin tamamlanma zamanını ile ilgili ifade edilir.
- Bazı durumlarda amaç, iş teslimindeki gecikmeleri en aza indirmektir. Her görev için gecikme süresi şu şekilde tanımlanır:

L_j : *j. işin gecikmesi*

d_j : *j. işin teslim tarihi*

T_j : *j. işin gecikmesi*

$$L_j = C_j - d_j$$

$$T_j = \max(C_j - d_j, 0) = \max(L_j, 0)$$

04.04.2021

γ alanı için birkaç örnek durum:

Makespan (C_{max})

- Bu durumda amaç, işleri mümkün olan en hızlı zamanda yapılabilmesi için en iyi sırayı bulmaktır (son işi en kısa sürede bitirerek).

Maximum Lateness (L_{max})

- Bu durumda işlerin maksimum gecikme süreleri en aza indirilir.

$$L_{\max} = \min \{ \max \{ L_1, L_2, \dots, L_n \} \}$$

Total completion time ($\sum C_j$)

- Genellikle ürünlerin raf ömrü uzadıkça bakım maliyetleri de artacaktır. Bu nedenle, toplam tamamlanma süresinin en aza indirilmesi, üretim maliyetlerinde bir azalmaya yol açar.

Total Tardiness ($\sum T_j$)

- Amaç, toplam gecikme sürelerini minimize etmektir.

Örnekler:

1 | r_j , p_{mp} | $\sum T_j$

J_m | | $C_{\max}$

P_m | r_j | $\sum C_j$

04.04.2021

Tek Aşamalı tek makinalı sistemlerde çizelgeleme

En kısa işlem zamanı sıralama (SPT)

- Bu sistemde amaç ortalama akış zamanı en aza indiren çizelgenin belirlenmesidir.

$$F_j = W_j + P_j$$

- Eğer amacımız ortalama akış ve ortalama bekleme zamanını minimize etmek ise o zaman işler arta işlem zamanına göre sıralanır. Bu sıralamaya SPT (shortest processing time) denir.

Örnek :

04.04.2021

Tek Aşamalı tek makinalı sistemlerde çizelgeleme

En erken teslim tarihi sıralama (EDD)

- n işli tek Makineli sistemde maksimum gecikmeyi minimize etmek için işler sıralanır.

Örnek :

04.04.2021

Tek Aşamalı paralel makinalı sistemlerde çizelgeleme

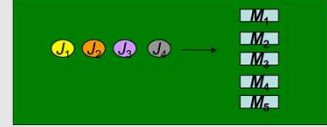
- Sipariş edilen n adet işin her biri m adet paralel makinen herhangi birinde yapılabilir.

Sezgisel algoritma :

Adımlar:

- çizelgenememiş bütün işleri uzun işlem süresine göre (LPT) sırala
- işlerin belirlenen sırada her seferinde en iş yüküne sahip makine seçilerek ata
- Tüm işler çizelgeleyene kadar bu 2. adımı tekrarla

Örnek:

04.04.2021

Johnson Algoritması

Johnson algoritması bir grup işin iki makinede (n iş, iki makine) sırasıyla çalışması sisteminde C_{max} 'ı veya F_{max} 'ı minimize etmek için **optimum çözümlü** verir.

Adımlar:

- Her işin 1. ve 2. makinedeki en küçük işlem zamanını bulun. $\text{Min} \{P_{i1}, P_{i2}\}$
- Birinci makinede olan en küçük işlem zamanı olan işleri, Sürelerine göre küçükten büyüğe sıralanır.
- Birinci makinede olan en büyük işlem zamanı olan işleri, Sürelerine göre büyükten küçüğe sıralanır.
- Bu sırayı bozmadan, önce 1. makineye göre sıradaki işleri sonra 2. makineye göre sıradaki işler 1. makinede işlenir.

04.04.2021

Örnek:

04.04.2021

Revize Johnson Algoritması

Özel şartların sağlanması durumunda, n iş 3 makineden oluşan bir akış tipi çizelgeleme probleminde de Johnson algoritması kullanılabilir. Bunun için sağlanması gereken **özel şartlar** şunlardır:

$$\text{Min}_{i=1}^n \{P_{i1}\} \geq \text{Max}_{i=1}^n \{P_{i2}\} \quad \text{VEYA}$$

$$\text{Min}_{i=1}^n \{P_{i3}\} \geq \text{Max}_{i=1}^n \{P_{i2}\} \quad \text{olmalı}$$

Yani Johnson algoritmasının uygulanabilmesi için aslında M2 makinesinin M1 veya M3 makineleri tarafından domine edilmesi (bastırılması) ve darboğaz oluşturmaması gerekiyor.

Bu şartlar sağlanırsa,

1. makine işlerinin süreleri, $a_i = P_{i1} + P_{i2}$
2. makine işlerinin süreleri, $b_i = P_{i3} + P_{i2}$

olarak kabul edilir ve a_i , b_i süreleri kullanılarak Johnson algoritması ile iki kukla makine (M1' ve M2') üzerinden sıralanarak çizelgeleme yapılabilir.

04.04.2021

Örnek:

04.04.2021

Jackson Algoritması

Jackson algoritması aşağıdaki adımlardan oluşmaktadır.

n tane iş 4 farklı guruba bölünür:

A gurubu : Sadece 1.makindeki işlem gören işler.

B gurubu : Sadece 2.makindeki işlem gören işler.

C gurubu : Önce 1. makine de sonra 2.makinede işlem gören işler .

D gurubu : Önce 2. makine de sonra 1.makinede işlem gören işler.

Adımlar:

- A gurubundaki işleri herhangi bir şekilde sırala ve S_A sırasını bul.
- B gurubundaki işleri herhangi bir şekilde sırala ve S_B sırasını bul.
- C gurubundaki işleri Johnson algoritması ile sırala ve S_C sırasını bul.
- D gurubundaki işleri Johnson algoritması ile sırala ve S_D sırasını bul.
- 1. Makine için işlerin sıralaması $S_C-S_A-S_D$ sıralaması şeklinde
- 2. Makine için işlerin sıralaması $S_D-S_B-S_C$ sıralaması şeklinde

04.04.2021

Örnek:

04.04.2021

Palmer Sezgiseli

Makine Sayısının 3'den Büyük olduğu durumlarda geliştirilmiş bir sezgisel yöntemdir. Bu yöntemde işler sırasına göre öncelik verilir. Bu amaçla her bir iş için eğim indeksi (Slop Index) tanımlanır, eğim indekslerinin büyükten küçüğe sıralandığı durum uygun iş sırası olarak seçilir.

■ Bu sezgisel iki adımda uygulanır:

1. n iş m makineden oluşan bir statik akış tipi atölye sisteminde, her iş için A_j değerini hesaplayınız:

$$A_j = - \sum_{i=1}^m \{m - (2i - 1)\} p_{ij}$$

2. İşleri A_j değerlerine göre azalan şekilde sırala.

Örnek: Tabloda verilen F3 | Cmax problemini Palmer sezgiselini kullanarak çözünüz.

Machines	j_1	j_2	j_3	j_4
M_1	6	8	3	4
M_2	5	1	5	4
M_3	4	4	4	2

04.04.2021

Palmer Sezgiseli

$$A_j = - \sum_{i=1}^m \{m - (2i - 1)\} p_{ij} = - \sum_{i=1}^3 \{3 - (2i - 1)\} p_{ij}$$

İşlerin A_j değerleri, aşağıdaki şekilde hesaplanır:

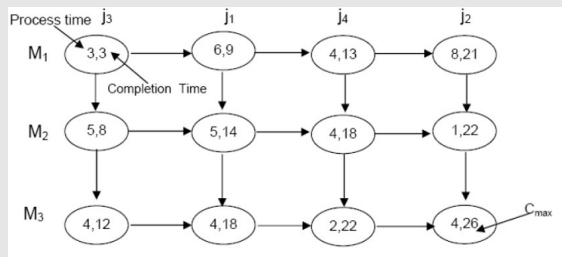
	i=1	i=2	i=3	
	$3-(2-1) = 2$	$3-(2 \times 2-1) = 0$	$3-(2 \times 3-1) = -2$	
Job j	p_{1j}	p_{2j}	p_{3j}	A_j
1	6	5	4	-4
2	8	1	4	-8
3	3	5	4	2
4	4	4	2	-4

A_j değerleri azalan şekilde sıralanırsa, aşağıdaki sıralamalar elde edilir:

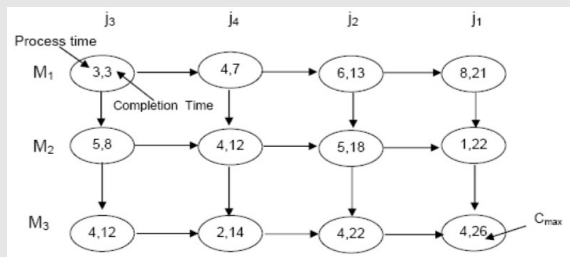
Sıralama 1: {J3, J1, J4, J2}   Sıralama 2: {J3, J4, J1, J2}

04.04.2021

Palmer Sezgiseli

İlk sıralama için, {J3, J1, J4, J2}, elde edilen yönlendirilmiş ağ.

İkinci sıralama için, {J3, J4, J1, J2}, elde edilen yönlendirilmiş ağ.

Görülebileceği üzere her iki çözüm için de elde edilen $C_{max}=26$ olmaktadır.

04.04.2021

Campbell, Dudek ve Smith (CDS) Algoritması

- Bu algoritma, n iş m makineden ($m > 2$) oluşan bir problemi, p adet n iş alt-problemine dönüştürür ($p = m - 1$). Her bir problem Johnson algoritması kullanılarak çözülür ve C_{max} değerleri bulunur.
- Alt problemlerden minimum C_{max} değerini veren çizelge, genel çizelge olarak kabul edilir.
- Aşağıdaki 4 iş – 3 makine problemini dikkate alırsak:

Jobs	M_1	M_2	M_3
j_1	P_{11}	P_{21}	P_{31}
j_2	P_{12}	P_{22}	P_{32}
j_3	P_{13}	P_{23}	P_{33}
j_4	P_{14}	P_{24}	P_{34}

2 adet alt problem oluşacaktır.

04.04.2021

Campbell, Dudek ve Smith (CDS) Algoritması

- İlk problemde, M_1 makinesi M_1' kukla makinesi gibi, M_3 makinesi ise M_2' kukla makinesi gibi düşünülerek Johnson algoritması ile çözülür.

Jobs	$M_1' = M_1$	$M_2' = M_3$
j_1	P_{11}	P_{31}
j_2	P_{12}	P_{32}
j_3	P_{13}	P_{33}
j_4	P_{14}	P_{34}

- İkinci alt problem ise $M_1 + M_2$ 'nin M_1' , $M_2 + M_3$ 'ün M_2' gibi dikkate alınması ile oluşturulur.

Jobs	$M_1' = M_1 + M_2$	$M_2' = M_2 + M_3$
j_1	$P_{11} + P_{21}$	$P_{21} + P_{31}$
j_2	$P_{12} + P_{22}$	$P_{22} + P_{32}$
j_3	$P_{13} + P_{23}$	$P_{23} + P_{33}$
j_4	$P_{14} + P_{24}$	$P_{24} + P_{34}$

04.04.2021

Campbell, Dudek ve Smith (CDS) Algoritması

CDS algoritması için geliştirilmiş formül:

This implies that the surrogate problems data will be in generated as follows:

For $k = 1, \dots, m-1$ and $j = 1, \dots, n$ then,

$$M_1' = \sum_i^k P_{ij} \text{ and } M_2' = \sum_{i=m-k+1}^m P_{ij}$$

Where:

M_1' = the processing time for the first machine
 M_2' = the processing time for the second machine

	M_1	M_2	$\dots$	M_m
S_1	M_1			M_m
S_2	M_1+M_2			$M_{m-1}+M_m$
S_3	$M_1+M_2+M_3$			$M_{m-2}+M_{m-1}+M_m$
S_{m-1}	$M_1+M_2+\dots+M_{m-1}$			$M_2+M_3+\dots+M_m$

04.04.2021

Campbell, Dudek ve Smith (CDS) Algoritması

CDS Algoritması İçin Geliştirilmiş Formül

$$M_1' = P_{i1}$$

$$M_2' = P_{im}$$

$$M_1' = P_{i1} + P_{i2}$$

$$M_2' = P_{im-1} + P_{im}$$

$$M_1' = P_{i1} + P_{i2} + P_{i3}$$

$$M_2' = P_{im-2} + P_{im-1} + P_{im}$$

⋮

⋮

$$M_1' = P_{i1} + P_{i2} + \dots + P_{im-1}$$

$$M_2' = P_{i2} + P_{i3} + \dots + P_{im}$$

(m) makineli bir sistemden (m-1) adet 2 makineli sistem elde edilir ve Johnson algoritması uygulanan bu (m-1) çizelgeden minimum C_{max} sahip sıra seçilir.

04.04.2021

Campbell, Dudek ve Smith (CDS) Algoritması

Örnek: Aşağıda verilen 4-iş 3-makineden oluşan akış tipi çizelgeleme problemini CDS algoritmasını kullanarak C_{max} 'ı minimize etmek amacıyla çözüünüz.

	j ₁	j ₂	j ₃	j ₄
M ₁	6	8	3	4
M ₂	5	1	5	4
M ₃	4	4	4	2

3 adet makine olduğu için $m-1=2$ adet alt problem oluşacaktır. CDS ile çözüm aşağıdaki gibi yapılır.

- **Alt Problem-1:** M1 makinesi M1' kukla makinesi, M3 makinesi de M2' kukla makinesi olarak düşünülür.

	j ₁	j ₂	j ₃	j ₄
M ₁ ' = M ₁	6	8	3	4
M ₂ ' = M ₃	4	4	4	2

Johnson kuralı uygulanarak sıralama J3-J1-J2-J4 veya J3-J2-J1-J4 olarak elde edilir.

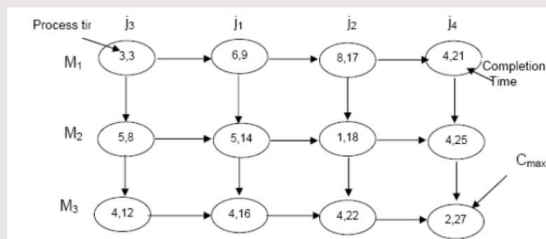
04.04.2021

Campbell, Dudek ve Smith (CDS) Algoritması

İlk sıralamaya göre aşağıdaki gibi bir tablo elde edilir:

	j ₃	j ₁	j ₂	j ₄
M ₁ ' = M ₁	3	6	8	4
M ₂ ' = M ₃	4	4	4	2

Yönlendirilmiş ağ ile ilk sıralamanın çizelge olarak gösterilmesi aşağıdaki gibi olur:

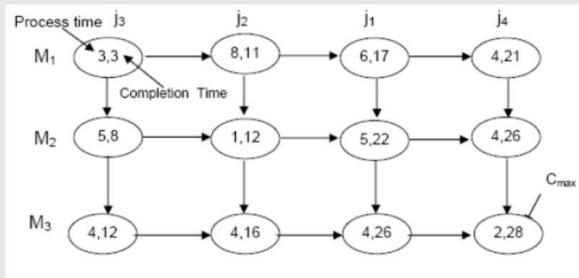
04.04.2021

Campbell, Dudek ve Smith (CDS) Algoritması

İkinci sıralamaya göre aşağıdaki gibi bir tablo elde edilir:

	J_3	J_2	J_1	J_4
$M_1' = M_1$	3	8	6	4
$M_2' = M_3$	4	4	4	2

Yönlendirilmiş ağ ile ikinci sıralamanın çizelge olarak gösterilmesi ise aşağıdaki gibi olur:

04.04.2021

Campbell, Dudek ve Smith (CDS) Algoritması

- **Alt problem-2:** Orijinal problemdeki veriler kullanılarak ikinci alt problem aşağıdaki gibi elde edilir:

	J_1	J_2	J_3	J_4
$M_1' = M_1 + M_2$	11	9	8	8
$M_2' = M_2 + M_3$	9	5	9	6

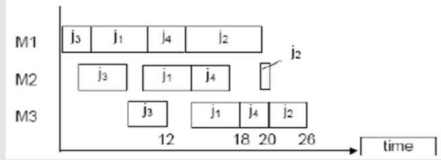
Bu durumda Johnson kuralı ile elde edilecek olan sıralama ise J_3 - J_1 - J_4 - J_2 olur. C_{max} ise tabloda gösterildiği gibi 26 olarak elde edilir.

Machine	J_3	J_1	J_4	J_2	C_3	C_1	C_4	C_2	C_{max}
M_1	3	6	4	8	3	9	13	21	
M_2	5	5	4	1	8	14	18	22	
M_3	4	4	2	4	12	18	20	26	26

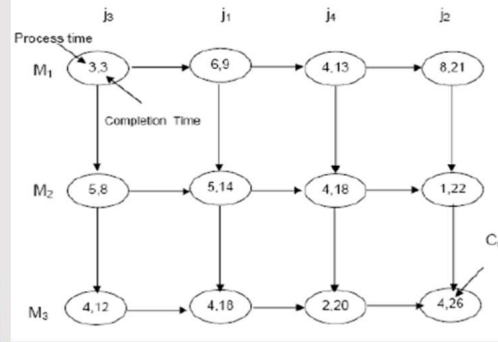
04.04.2021

Campbell, Dudek ve Smith (CDS) Algoritması

- J3-J1-J4-J2 sıralaması alt problemlerde en iyi Cmax değerini veren sıralama olduğu için bu sıralama en iyi sıralama olarak kabul edilir ve orijinal problem için çizelge oluşturulur.

Sonuç olarak minimum Cmax değeri J3-J1-J4-J2 sıralaması kullanılarak 26 olarak bulunmuştur.

04.04.2021

Nawaz, Encsor ve Ham (NEH) Algoritması

- NEH algoritması iterasyonlar şeklinde ilerler. Algoritmanın çalışma prensibini açıklayan adımlar aşağıdaki gibidir:
- Adım-1: Her bir işin, toplam iş süresi (tüm makinelerde yapılması gereken sürelerin toplamı) bulunur: $T_j = \sum_{i=1}^m p_{ij}$
- Adım-2: İşler T_j değerlerine göre azalan şekilde bir listede sıralanır.
- Adım-3: Listedeki ilk iki iş seçilir ve yerleri değiştirilerek iki alternatif kısmi sıralama oluşturulur. Bu durumda oluşturulan kısmi sıralamaların çizelgelenmesi sonucu oluşacak Cmax değerleri bulunur. Cmax değeri yüksek olan sıralama göz ardı edilir. Cmax değeri düşük olan sıralama 'mevcut sıralama' olarak adlandırılır.
- Adım-4: Listedeki bir sonraki iş seçilir ve mevcut sıralamadaki tüm yerlere koyularak deneme yapılır. Elde edilecek tüm sıralamaların Cmax değerleri hesaplanır.
- Adım-5: Cmax değeri yüksek olan sıralama göz ardı edilir. Cmax değeri düşük olan sıralama 'mevcut sıralama' olarak adlandırılır.
- Adım-6: Listede sıralanmamış iş kaldıysa Adım-4'e dönülür, yoksa algoritma sonlandırılır.

04.04.2021

Nawaz, Encsor ve Ham (NEH) Algoritması

Örnek: Aşağıdaki F3 | | Cmax problemini NEH algoritması yardımıyla çözünüz:

	j ₁	j ₂	j ₃	j ₄
M ₁	6	8	3	4
M ₂	5	1	5	4
M ₃	4	4	4	2

Çözüm: İşlerin T_j değerleri hesaplanır.

	j ₁	j ₂	j ₃	j ₄
M ₁	6	8	3	4
M ₂	5	1	5	4
M ₃	4	4	4	2
T_j	15	13	12	10

T_j değerlerine göre azalan liste: J1-J2-J3-J4

04.04.2021

Nawaz, Encsor ve Ham (NEH) Algoritması

- Listenin ilk iki sırasındaki işler (J1 ve J2)'den oluşan kısmi sıralamalar: $S_{12**} = \{J_1, J_2, *, *\}$ veya $S_{21**} = \{J_2, J_1, *, *\}$ şeklinde olabilir.
- S_{12**} kısmi sıralaması için oluşan kısmi çizelgenin Cmax değeri **19** olur:

	j ₁	j ₂	C ₁	C ₂	C _{max}
M ₁	6	8	6	14	
M ₂	5	1	11	15	
M ₃	4	4	15	19	19

- S_{21**} kısmi sıralaması için oluşan kısmi çizelgenin Cmax değeri ise **23** olur:

	j ₂	j ₁	C ₁	C ₂	C _{max}
M ₁	8	6	8	14	
M ₂	1	5	9	19	
M ₃	4	4	13	23	23

04.04.2021

Nawaz, Encsor ve Ham (NEH) Algoritması

- İki sıralama karşılaştırılırsa, $S_{12^{**}}$ sıralamasının diğerine göre üstün olduğu görülür. Dolayısıyla bundan sonraki araştırmalar $S_{12^{**}}$ sıralaması üzerinden devam edecek, $S_{21^{**}}$ sıralaması göz ardı edilecektir.

Schedule	C_{max}
$S_{21^{**}}: (j_2, j_1, *, *)$	23
$S_{12^{**}}: (j_1, j_2, *, *)$	19

- Şimdi, listede J_1 ve J_2 işlerinden sonra gelen, J_3 işi için denemeler yapılacaktır.
- J_3 işi, mevcut sıralamada 3 farklı şekilde yerleştirilebilir:
  - J_1 işinden önce: Yeni kısmi sıralama $S_{312^*} = \{J_3, J_1, J_2, *\}$
  - J_1 işinden sonra: Yeni kısmi sıralama $S_{132^*} = \{J_1, J_3, J_2, *\}$
  - J_2 işinden sonra: Yeni kısmi sıralama $S_{123^*} = \{J_1, J_2, J_3, *\}$

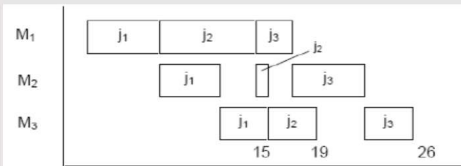
04.04.2021

Nawaz, Encsor ve Ham (NEH) Algoritması

$S_{123^*} = \{J_1, J_2, J_3, *\}$ kısmi sıralaması için C_{max} hesaplaması aşağıdaki gibidir:

	j_1	j_2	j_3	C_1	C_2	C_3	C_{max}
M_1	6	8	3	6	14	17	
M_2	5	1	5	11	15	22	
M_3	4	4	4	15	19	26	26

$S_{123^*} = \{J_1, J_2, J_3, *\}$ kısmi sıralaması için Gantt şeması:

04.04.2021

Nawaz, Encsor ve Ham (NEH) Algoritması

$S_{312*} = \{J_3, J_1, J_2, *\}$ kısmi sıralaması için C_{max} hesaplaması aşağıdaki gibidir:

	j_3	j_1	j_2	C_3	C_1	C_2	C_{max}
M_1	3	6	8	3	9	17	
M_2	5	5	1	8	14	18	
M_3	4	4	4	12	18	22	22

Son olarak, $S_{132*} = \{J_1, J_3, J_2, *\}$ kısmi sıralaması için C_{max} hesaplaması aşağıdaki gibidir:

	j_1	j_3	j_2	C_1	C_3	C_2	C_{max}
M_1	6	3	8	6	9	17	
M_2	5	5	1	11	16	18	
M_3	4	4	4	15	20	24	24

04.04.2021

Nawaz, Encsor ve Ham (NEH) Algoritması

- Elde edilen kısmi çizelgeler kıyaslandığında, $S_{312*} = \{J_3, J_1, J_2, *\}$ kısmi çizelgesinin minimum C_{max} oluşturduğu gözlenir.

Partial Schedule	C_{max}
$S_{123*} (j_1, j_2, j_3, *)$	26
$S_{312*} (j_3, j_1, j_2, *)$	22
$S_{132*} (j_1, j_3, j_2, *)$	24

- Dolayısıyla araştırmaya $S_{312*} = \{J_3, J_1, J_2, *\}$ kısmi çizelgesi üzerinden devam edilir.

04.04.2021

Nawaz, Encsor ve Ham (NEH) Algoritması

- Şimdi, listede J_1 , J_2 ve J_3 işlerinden sonra gelen, son iş olan J_4 için denemeler yapılacaktır.
- J_4 işi, mevcut sıralamada 4 farklı şekilde yerleştirilebilir:
  - J_3 işinden önce: Yeni kısmi sıralama $S_{4312} = \{J_4, J_3, J_1, J_2\}$
  - J_3 işinden sonra: Yeni kısmi sıralama $S_{3412} = \{J_3, J_4, J_1, J_2\}$
  - J_2 işinden önce: Yeni kısmi sıralama $S_{3142} = \{J_3, J_1, J_4, J_2\}$
  - J_2 işinden sonra: Yeni kısmi sıralama $S_{3124} = \{J_3, J_1, J_2, J_4\}$

$S_{4312} = \{J_4, J_3, J_1, J_2\}$ kısmi sıralaması için C_{max} hesaplaması aşağıdaki gibidir.

	j_4	j_3	j_1	j_2	C_4	C_3	C_1	C_2	C_{max}
M_1	4	3	6	8	4	7	13	21	
M_2	4	5	5	1	8	13	18	22	
M_3	2	4	4	4	10	17	22	26	26

04.04.2021

Nawaz, Encsor ve Ham (NEH) Algoritması

$S_{3412} = \{J_3, J_4, J_1, J_2\}$ kısmi sıralaması için C_{max} hesaplaması aşağıdaki gibidir.

	j_3	j_4	j_1	j_2	C_3	C_4	C_1	C_2	C_{max}
M_1	3	4	6	8	3	7	13	21	
M_2	5	4	5	1	8	12	18	22	
M_3	4	2	4	4	12	14	22	26	26

$S_{3142} = \{J_3, J_1, J_4, J_2\}$ kısmi sıralaması için C_{max} hesaplaması aşağıdaki gibidir.

	j_3	j_1	j_4	j_2	C_3	C_1	C_4	C_2	C_{max}
M_1	3	6	4	8	3	9	13	21	
M_2	5	5	4	1	8	14	18	22	
M_3	4	4	2	4	12	18	20	26	26

04.04.2021

Nawaz, Encsor ve Ham (NEH) Algoritması

Son olarak, $S_{3124} = \{J_3, J_1, J_2, J_4\}$ kısmi sıralaması için C_{max} hesaplaması aşağıdaki gibidir.

	j_3	j_1	j_2	j_4	C_3	C_1	C_2	C_4	C_{max}
M_1	3	6	8	4	3	9	17	21	
M_2	5	5	1	4	8	14	18	25	
M_3	4	4	4	2	12	18	19	27	27

Elde edilen kısmi çizelgeler kıyaslandığında, üç alternatif sıralama için aynı C_{max} değerinin (26 zb) elde edildiği görülür.

Schedule	C_{max}
$S_{3124} : (j_3, j_1, j_2, j_4)$	27
$S_{3124} : (j_4, j_3, j_1, j_2)$	26
$S_{3412} : (j_3, j_4, j_1, j_2)$	26
$S_{3142} : (j_3, j_1, j_4, j_2)$	26

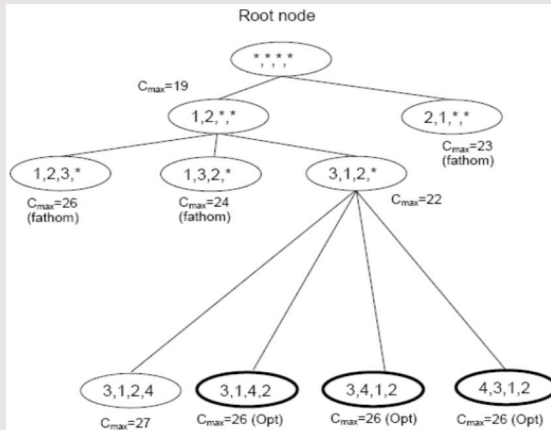
Bu durumda üç alternatif çözüm vardır:

$\{4, J_3, J_1, J_2\}$; $\{3, J_4, J_1, J_2\}$ veya $\{3, J_1, J_4, J_2\}$

04.04.2021

Nawaz, Encsor ve Ham (NEH) Algoritması

- NEH algoritması için elde edilen çözümün aşamalarını gösteren arama ağacı aşağıdaki gibi gösterilebilir.

04.04.2021

Kaynaklar

- Planning and Scheduling in Manufacturing and Services, By Michael Pinedo, Springer, 2005.
- Çizelgeleme Ders Notları , Doç. Dr. İbrahim KÜÇÜKKOÇ